

KRONIKA

Vzácné životní jubileum Miroslavy Blajerové

Miroslava Blajerová

Čas plyne neúprosně a nechce se věřit, že na sklonku tohoto roku oslaví jedna z předních českých historických antropoložek Miroslava Blajerová, CSc., tak úctyhodné životní jubileum. Narodila se v Praze dne 30. prosince 1928. Po ukončení základní školní docházky studovala na Městském dívčím reálném gymnáziu Ch. G. Masarykové v Dušní ulici v Praze I. Zde také maturovala v roce 1948. Zájem o přírodní vědy ji přivedl na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde nejdříve studovala přírodní vědy a geografii, záhy se však dostala k antropologii. Od roku 1950 vypomáhala ještě jako studentka v nově ustaveném antropologickém oddělení Státního archeologického ústavu v Praze, které zde krátce předtím založil dr. J. Chochol. Po skončení vysokoškolských studií v roce 1952 učila

(v letech 1952–1953) v severočeském pohraničí na střední škole v obci Pozorka na Teplicku.

V srpnu 1953 začala M. Blajerová pracovat v antropologickém oddělení Archeologického ústavu ČSAV v Praze. Brzy se účastnila řady především terénních výzkumů na středověkých a pravěkých kostrových pohřebištích. Je možno z nich uvést eneolitické pohřebiště v Přílepech a Tuchoměřicích, eneolitické a slovanské pohřebiště v Brandýsku, lunětické pohřebiště v Brodčích nad Jizerou a také v Březně u Loun, středověká pohřebiště v Lumbeho zahradě na Pražském hradě, v sázavském klášteře, v Teplících a na Oškobrhu. Jako zástupce vedoucího antropologického oddělení se účastnila jeho budování, organizace, odborné a vědecké práce. Vypracovala několik set odborných posudků. Také se podílela na vybudování antropologického depozitáře v bývalém klášteře ve Slaném, který byl jedním z největších v naší republice. V letech 1960–1961 vypracovala speciální depozitář slovanského kostrového materiálu v Oborách na Příbramsku.

V průběhu druhé poloviny 60. let vypracovala M. Blajerová kandidátskou disertaci *Ontogenetický vývoj u dětí a juvenilních jedinců prehistorických a protohistorických populací a možnosti určování individuálního věku podle skeletového materiálu* na Přírodovědecké fakultě UK, kterou obhájila v roce 1969. Některé z výsledků práce uplatnila ve svých odborných publikacích – srov. např. *Ein Beitrag zur metrischen Wertung des Skelettmaterials in Interesse der Erkenntnis der ontogenetischen Entwicklung*, *Antropologie* VII, 1968, 59–86; *Určování individuálního věku na skeletech dětí a dospívajících jedinců*, *Archeologické rozhledy* XXII, 1970, 159–168.

Na počátku 70. let se M. Blajerová stále více specializovala hlavně na středověké období včetně jeho rané fáze. Pracovala na úkolech státního plánu základního výzkumu a uplatnila své životní téma – antropologická charakteristika slovanských a pozdějších populací. Podařilo se jí zpracovat obsáhlý raně středověký antropologický fond, zejména z 9.–12. století. První etapu představují materiálové monografie, které byly uveřejňovány v ediční řadě Archeologického ústavu ČSAV *Crania bohemia – Kostrové pozůstatky ze středověkého pohřebiště na Oškobrhu* (Praha 1974); *Kostrové pozůstatky ze slovanského pohřebiště v Radomyšli* (Praha 1975); *Príspevky k poznání populací časného středověku až novověku v Čechách* (Praha 1980). Celá řada cenných článků a studií byla zveřejněna v odborných časopisech – srov. např. *Antropologická charakteristika kosterných pozůstatků ze středověkého pohřebiště na Oškobrhu*, *Památky*

archeologické LXV, 1974, 185–217; *Raně středověké kostrové pozůstatky z Hradska – Kaniny (o. Mělník)*, Památky archeologické LXIX, 1978, 396–422. Materiály z ostatních slovanských kostrových pohřebišť byly zpracovány v antropologických posudcích (Brandýsek, Kanín, Lahovice, Pražský hrad) a později byly zveřejněny v dalších studiích a člancích. Z nich je třeba zdůraznit studii *Pohled antropologa na obyvatelstvo Prahy a Čech v raném a vrcholném středověku*, Documenta Pragensia VII, 1987, 8–29.

Jubilantěino příkladné zpracování a vyhodnocení kostrového materiálu (skvěle zachovaného díky vápencovému podloží na lokalitě) z vesnického řadového pohřebiště v Radomyšli u Strakonice přineslo základní poznatky především k demografickým otázkám – *Kostrová pohřebiště z Radomyšle (o. Strakonice) z období od středověku po novověk*. In: B. Nechvátal, Radomyšl, raně středověké pohřebiště, Praha 1999, 252–350. M. Blajerová zde provedla rozsáhlou antropologickou analýzu po stránce metrické a deskriptivní, včetně anomálií a dalších patologických změn, a vlastnosti kostrových pozůstatků z Radomyšle srovnala s vlastnostmi souborů z jiných částí Čech. To přineslo fakta zásadní povahy. Podařilo se zde rozlišit rozdíly mezi starší a mladší populací. K pohřebišti v Radomyšli patřily asi tři osady a byly na něm pochovány asi čtyři až pět generací při předpokladu, že jedna generace obnášela asi 20–25 let. Antropologická analýza umožnila určit stáří matek. Z celkového počtu 729 jedinců, kteří byli podrobeni antropologickému výzkumu, se téměř polovina nedočkala 19 let. Největší počet dětských úmrtí byl mezi šesti měsíci až šesti lety. Za kritický byl považován druhý a třetí rok. Život celé řady žen skončil mezi 20–39 lety, zřejmě v souvislosti s porody. Poměrně mnoho mužů dožilo 50–59 let. Ženy, které překonaly období porodů, měly naději dožít se vyššího věku. Celkově však poměrně velká část radomyšlské populace dožila před dosažením 50 let. Průměrný věk byl, stejně jako u velkomoravských pohřebišť kolem 27 let. Velká část populace (nejméně dvě třetiny) měla vysoký svalový reliéf, což dokládá dlouhodobé fyzické zatížení. Pohřebiště, jehož část byla zničena bagrováním, mělo původně asi 1 000 až 1 200 pohřbených. Vzpomínáme návštěvy M. Blajerové s její sestrou Blaženkou na výzkumu v Radomyšli, kde se s velkou akribií zajímala o nálezové okolnosti na pohřebišti a o další zásadní informace. Výsledkům její analýzy antropologického fondu z Radomyšle věnujeme na tomto místě záměrně obšírnější pozornost, neboť způsob zpracování a jeho výsledky jsou vzornou ukázkou odborného antropologického zkoumání a jeho interpretačních možností.

Prožili jsme s Miroslavou Blajerovou mnohá desetiletí ve spolupráci a přátelství. Vážíme si velmi časů strávených s touto znamenitou odbornicí a zároveň ušlechtilou, skromnou, kolegiální a milou osobností. Miroslava Blajerová přispěla k bližšímu poznání raně středověkých Čech a života i osudů jejich obyvatel.

Kompletní bibliografie Miroslavy Blajerové byla publikována v Archeologických rozhledech XLI, 1989, 311–312; LI, 1999, 413–414.

Jarmila Princová – Bořivoj Nechvátal